

_BOUW

_INFRA

_KLEIN
BOUW

_ CO₂ Managementplan K_Dekker bouw & infra b.v. V1.2; 10-02-2021

_veelzijdige bouwers.

Management samenvatting

Dit document is onderdeel van het CO₂-prestatieladder dossier en is één op één verbonden met het CO₂-reductieplan. In dit document wordt beschreven hoe het CO₂-reductiesysteem conform de CO₂-prestatieladder in de organisatie is opgenomen en geborgd. Daarnaast wordt beschreven op welke wijze er aan de diverse eisen van de CO₂-prestatieladder wordt voldaan. Het CO₂-reductiesysteem conform de CO₂-prestatieladder is gebaseerd op/geïnspireerd door het ISO kwaliteitsmanagementsysteem.

In de diverse hoofdstukken wordt ingegaan op hoe de verantwoordelijkheden ingericht zijn, waar data vandaan komt, wie de belanghebbenden zijn en wanneer welke concrete acties moeten worden uitgevoerd. Dit document beschrijft de ondersteunende activiteiten zoals administratie, communicatie, borging in de organisatie, continue verbetering, etc. en dus niet de acties die voor de daadwerkelijke CO₂-reductie zorgen.

Inhoudsopgave

1	 INLEIDING EN VERANTWOORDING	5
1.1	Leeswijzer.....	5
2	 ENERGIEMANAGEMENT ACTIEPROGRAMMA.....	6
2.1	Kwaliteitsmanagementplan.....	6
2.2	Energiemanagementplan	6
2.3	Energiebeleid en doelstelling	6
2.3.1	<i>Energieaspecten</i>	6
2.3.2	<i>Referentiejaar</i>	7
2.3.3	<i>Reductiedoelstellingen</i>	7
2.3.4	<i>Energiemanagement actieplan.....</i>	8
2.3.5	<i>Organisatie van de CO₂-footprint</i>	9
2.3.6	<i>Energieverbruik</i>	9
2.3.7	<i>Energie reductiekansen</i>	9
2.3.8	<i>Monitoren en beoordelen</i>	10
2.4.	TVB Matrix	11
2.5.	Borging van het kwaliteits- en energiemangement actieplan	12
2.5.1.	<i>Interne audits</i>	12
2.5.2.	<i>Externe audits.....</i>	12
2.5.3.	<i>Directiebeoordeling</i>	12
2.5.4.	<i>Feedback.....</i>	12
3	 STUURCYCLUS	13
4	 COMMUNICATIEPLAN	14
4.1	Interne belanghebbenden	14
4.1.1	<i>Communicatieplan intern</i>	15
4.2	Externe belanghebbenden	16
4.2.1	<i>Communicatieplan extern</i>	17
4.3	Projecten met gunningvoordeel.....	18
4.3.1	<i>De projecten</i>	18
4.4	Website	18
4.4.1	<i>Tekstuele informatie.....</i>	18
4.4.2	<i>Website SKAO</i>	18
5	 PARTICIPATIE SECTOR- EN KETENINITIATIEVEN.....	19
5.1	Inventarisatie sector- en keteninitiatieven.....	19
5.2	Actieve deelname.....	19
5.3	Lopende initiatieven	19

Verklarende woordenlijst

GHG:	Afkorting voor 'Greenhouse Gas' ofwel broeikasgas.
GHG-protocol:	Het GHG-protocol stelt uitgebreide, wereldwijde gestandaardiseerde kaders vast voor het meten en beheren van de uitstoot van broeikasgassen (GHG) door activiteiten van de particuliere en openbare sector, waardeketens en mitigatiemaatregelen.
Scope 1:	Directe CO ₂ -uitstoot, veroorzaakt door eigen bronnen binnen de organisatie. Het betreft dan de uitstoot door eigen gebouw-, vervoer- en productiegerelateerde activiteiten. Denk hierbij aan eigen dieselgeneratoren en verwarmingsinstallaties, eigen (vracht)auto's of de toepassing van koelvloeistof in koelapparatuur en klimaatinstallaties.
Scope 2:	Indirecte CO ₂ -uitstoot door opwekking van zelf gekochte en verbruikte elektriciteit of warmte. De organisatie gebruikt deze energie intern, maar de opwekking/verbranding vindt fysiek ergens anders plaats, bijvoorbeeld in een elektriciteitscentrale. Ook de indirecte uitstoot als gevolg van zakelijk verkeer met privévoertuigen en zakelijk vliegverkeer hoort bij scope 2
Scope 3:	Indirecte uitstoot van CO ₂ , veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten van een andere organisatie. Het betreft dan uitstoot door bronnen die niet in het bezit zijn van de eigen organisatie en waar ze ook geen directe invloed op kan uitoefenen. Bijvoorbeeld de uitstoot veroorzaakt door de productie of winning van ingekochte grondstoffen of materialen en uitbestede werkzaamheden zoals goederenvervoer.
Removal Factors:	Verwijdering van CO ₂ door opslag

1 | Inleiding en verantwoording

Fout! Verwijzingsbron niet gevonden. levert (direct en indirect) producten en diensten aan opdrachtgevers die bij aanbestedingen gunningvoordeel hanteren aan de hand van de CO₂-Prestatieladder. Voor **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** zijn deze opdrachtgevers voornamelijk lokale overheden, profitbedrijven, openbaar vervoer bedrijven en nutsbedrijven. Met deze CO₂-Prestatieladder worden leveranciers uitgedaagd en gestimuleerd om de eigen CO₂-uitstoot te kennen en te verminderen. Hoe meer een organisatie zich inspant om CO₂ te reduceren, hoe meer kans op gunning bij een opdracht.

De CO₂-Prestatieladder kent vier invalshoeken:

A. Inzicht

Het opstellen van een onomstreden CO₂-footprint conform de ISO 14064-1 norm en daarmee inzicht krijgen in de CO₂-uitstoot van de organisatie.

B. CO₂-reductie

De ambitie van de organisatie om de CO₂-uitstoot te verminderen.

C. Transparantie

De wijze waarop in- en extern gecommuniceerd wordt over de CO₂-footprint en reductiedoelstellingen.

D. Deelname aan initiatieven

(in sector of keten) om CO₂ te reduceren.

Elke invalshoek is onderverdeeld in vijf niveaus. Een erkende certificerende instantie beoordeelt de activiteiten en bepaalt het niveau van de CO₂-Prestatieladder. Hiervoor moeten stappen zijn gezet op alle invalshoeken van de ladder.

In dit rapport wordt het energiemangementprogramma en het communicatieplan van de organisatie beschreven. Verder is de stuurcyclus van de organisatie opgenomen in dit rapport. In het laatste hoofdstuk wordt de participatie van de organisatie aan initiatieven behandeld.

Dit managementplan is opgesteld in overleg met en met goedkeuring van het management en wordt jaarlijks herzien op basis van de actuele cijfers.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter bewijsvoering van de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Per hoofdstuk wordt een eis behandeld. Hieronder een leeswijzer.

HOOFDSTUK IN DOCUMENT		EIS IN CO ₂ -PRESTATIELADDER
Hoofdstuk 2	Energiemanagement actieprogramma	2.C.2, 3.B.2 en 4.A.2
Hoofdstuk 3	Stuurcyclus	2.C.2
Hoofdstuk 4	Communicatieplan	2.C.3
Hoofdstuk 5	Participatie sector- en keteninitiatief	3.D.1 en 3.D.2

Tabel 1: Leeswijzer

2 | Energiemanagement actieprogramma

In dit hoofdstuk wordt aan het kwaliteitsmanagementplan (eis 4.A.2) en het energiemanagement actieplan (eis 3.B.2) van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** vormgegeven.

2.1 Kwaliteitsmanagementplan

Het kwaliteitsmanagementplan gaat in op het borgen en verbeteren van de kwaliteit van de CO₂-footprint. De algemene doelstelling van het kwaliteitsmanagementplan is om continue verbetering van efficiënte en effectieve omgang met energie en een vermindering van de CO₂-uitstoot van de organisatie activiteiten te waarborgen.

Daarnaast geeft het kwaliteitsmanagementplan inzicht in de procedures, het meten en rapporteren van de CO₂-footprint. Met het kwaliteitsplan wordt er geborgd dat een volledige, betrouwbare en actuele consolidatie van de energieprestaties van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** kan plaatsvinden. Er wordt inzicht verschaft in de energieprestaties van de totale organisatie en de totale CO₂-emissies als gevolg ervan. Met het kwaliteitsmanagementplan als middel beoogt **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** de kwaliteit van de data te borgen en te verbeteren in de organisatie en de prestaties te verbeteren.

2.2 Energiemanagementplan

De NEN-EN-ISO 50001 dient als richtlijn voor het opzetten van het Energiemanagement actieplan. Met de introductie van een energiemanagementsysteem wordt geborgd dat een volledige, betrouwbare en actuele consolidatie van de energieprestaties van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** kan plaatsvinden. Kern van het energie- en kwaliteitsmanagementplan is continue evaluatie van de activiteiten en geconstateerde afwijkingen om verbeteringen te realiseren en zijn dan ook opgesteld volgens de Plan-Do-Check-Act cyclus zoals deze is opgenomen in de NEN-EN-ISO 50001.

2.3 Energiebeleid en doelstelling

Naast omzet- en winstgroei zijn voor K_Dekker bouw en infra B.V. evenzeer personeelsbeleid, veiligheid, welzijn en milieu van essentieel belang.

De verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu vormen dan ook een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van K_Dekker bouw en infra B.V..

Het belang van duurzaamheid is tegenwoordig een belangrijk gegeven. Om hier bewust mee om te gaan streven wij naar een CO₂-bewuste bedrijfsvoering, om van daaruit een voortdurende verbetering van ons emissiereductiebeleid en een groeiende bewustwording van de medewerkers op de te reduceren emissies van onze activiteiten te realiseren. Ons energiebeleid is gericht op het zo optimaal mogelijk inzetten van onze machines en andere bedrijfsmiddelen zodat we ons werk kunnen doen met een zo laag mogelijk energieverbruik. Met een lager energieverbruik snijdt het mes aan 2 kanten: een lager energieverbruik is goed voor het milieu vanwege de lagere CO₂-uitstoot. Daarbij zijn er door het optimaal inzetten van de bedrijfsmiddelen lagere operationele kosten.

Naast dit energiebeleid is er ook een doelstelling om het energieverbruik van de processen en werkzaamheden te verlagen doormiddel van het nemen van reductiemaatregelen.

De algemene doelstelling van het energiemanagementsysteem is om te komen tot een continue verbetering van de energie-efficiëntie en vermindering van de CO₂-uitstoot van de bedrijfsactiviteiten. Hierbij dient te worden opgemerkt dat door fluctuerende hoeveelheid werk en de samenstelling van de werkzaamheden (inzet materieel) het absolute energieverbruik hoger kan zijn, terwijl het relatieve verbruik wel degelijk lager is.

De algemene doelstelling van het energiemanagementsysteem is om te komen tot een continue verbetering van de energie-efficiëntie en vermindering van de CO₂-uitstoot van de organisatie. Concreet is de doelstelling om in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** 5% minder CO₂ in scope 1 en 5% minder CO₂ in scope 2 uit te stoten. Hierbij wordt uitgegaan van dezelfde hoeveelheid werk per jaar (omzet, draaiuren, kilometers en activiteitensort) is uitgevoerd als in 2019. De reductiedoelstelling wordt daarom gerelateerd aan de G-omzet en P-omzet in euro's (G=gefactureerde omzet, P=productieomzet) en het aantal FTE.

Voor wat betreft de Scope 3 emissies is de volgende doelstelling opgesteld: In scope 3 wil K_Dekker voor 2024 het aantal top 25 onderaannemers met CO₂-bewust certificaat verdubbelen van 3 naar 6.

2.3.1 Energieaspecten

De eerste stap is het inzichtelijk maken van de energieverbruikers van de organisatie. Op basis van dit inzicht kan er worden gekeken op welke aspecten er resultaat valt te behalen in de reductie van CO₂-uitstoot. Dit inzicht is terug te vinden in de CO₂-footprint. Periodiek (één keer in de 6 maanden) worden de energieverbruiken in kaart gebracht.

2.3.2 Referentiejaar

Er is gekozen om de CO₂-footprint van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** te gebruiken als referentiejaar. De CO₂-emissie is uitgevoerd conform het gestelde in dit document. De betrouwbaarheid wordt gecontroleerd door een interne audit door een onafhankelijke.

Op basis van de CO₂-uitstoot in dit referentiejaar wordt bekeken welke maatregelen en doelstelling(en) geformuleerd kunnen worden om de CO₂-uitstoot vanaf dit referentiejaar te reduceren. Jaarlijks wordt bekeken of het gekozen referentiejaar nog steeds geschikt is voor de gestelde doelstelling en/of dat deze aangepast dient te worden.

Het management evalueert jaarlijks of er voldoende voortgang plaatsvindt met betrekking tot de gestelde maatregelen en doelstellingen.

2.3.3 Reductiedoelstellingen

De algehele reductiedoelstelling wordt geformuleerd tot **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** Vanuit deze vastgestelde algehele reductiedoelstelling is een plan van aanpak opgesteld. In dit plan worden de maatregelen benoemd die worden genomen om de doelstelling te halen en welke afdelingen verantwoordelijk zijn voor de realisatie van de maatregelen. Het overzicht van te nemen maatregelen en verantwoordelijke afdelingen staan vermeldt in het Excelbestand met CO₂-reducerende maatregelen.

2.3.4 Energiemanagement actieplan

In onderstaande tabel wordt weergegeven op welke wijze, wanneer en door wie de gegevens voor de CO₂-footprint geïnventariseerd worden.

EMISSIESTROOM	EENHEID	BRON	VERANTWOORDELIJKE AFDELING	WANNEER	BIJ WIE AAN TE LEVEREN
Gas - Vastgoed	M3	Afrekeningen energieleverancier	Administratie	Maart, September	KAM-coördinator
Brandstof wagenpark - Diesel - Benzine - Elektra	Liters kWh	Rapportages/tankpassen	Administratie	Maart, September	KAM-coördinator
Brandstof materieel - Diesel - Benzine - Mengsmering - AdBlue	Liters	Rapportages/tankpassen	Administratie	Maart, September	KAM-coördinator
Elektra - Kantoor/ werflocaties - Projecten	kWh	Uitlezen meterstanden	Administratie	Maart, September	KAM-coördinator
Zakelijke kilometers	kilometers	Declaraties	P&O	Maart, September	KAM-coördinator
Scope 3	Divers	Crediteurenlijst, transportoverzicht, afvaloverzicht, woon-werk administratie	Administratie	Maart, September	KAM-coördinator

Tabel 2: Verdeling verantwoordelijkheden gegevensverzameling **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

Bovenstaande gegevens worden door de verantwoordelijke afdelingen aangeleverd aan de projectleider van de CO₂-Prestatieladder. Deze zorgt voor het tijdig verwerken (halfjaarlijks) van de gegevens in de CO₂-footprint.

2.3.5 Organisatie van de CO₂-footprint

In 2010 is K_Dekker bouw en infra B.V. begonnen om de CO₂-emissies structureel in kaart te brengen. Dit heeft geleid tot het invoeren van een CO₂-reductiesysteem in het kader van de CO₂-prestatieladder. Hiervoor zijn verantwoordelijkheden (Inkoop, Administratie, Wagenparkbeheer, KAM-coördinator, ICT, Realisatie en Werf) benoemd binnen K_Dekker bouw en infra B.V. onder eindverantwoordelijkheid van de directie van K_Dekker bouw en infra B.V.. De KAM-coördinator is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de jaar rapportages, de monitoring van de emissiegegevens en de rapportage hierover aan de directie. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor de communicatie over het CO₂-reductiesysteem, de doelstellingen en de voortgang die wordt gerealiseerd.

Vanaf 2020 wil KD de verantwoordelijkheden breder in de organisatie wegleggen.

De afdeling Inkoop wordt verantwoordelijk voor de inkoop van energie (brandstoffen, elektriciteit en gas), afvalverwerking en dergelijke. Ook zal zij voor inkoop ten behoeve van projecten gaan kijken naar CO₂ gecertificeerde / duurzame leveranciers. Ook zal waar mogelijk rekening houden worden met reisafstand tussen derden en het betreffende project.

De afdeling Administratie is verantwoordelijk voor een gedegen administratie van energiestromen, gefactureerde- en productieomzet en FTE's. Hiermee assisteert zij de KAM-coördinator met zijn verantwoordelijkheden ten aanzien van verantwoording, monitoring en communicatie over het CO₂-reductiesysteem, de doelstellingen en de voortgang die wordt gerealiseerd.

De afdeling Realisatie wordt verantwoordelijk voor mogelijkheden van CO₂-reductie op en in relatie tot de projecten die gegund zijn met CO₂-gunningsvoordeel. Denk hierbij aan inzet van energiezuinig materieel (ook van onderaannemers), het beperken van woon/werk verkeer van medewerkers, efficiënter en effectievere logistieke bewegingen op de werken en andere manieren van werken (bv overnachten in de buurt van de project locatie).

De afdeling Werf is verantwoordelijk voor de inkoop en het onderhoud van het materieel. Vanaf 2020 staat ook duidelijk in hun richtlijn dat bij aankoop van materieel het lage energieverbruik een rol speelt. Materieel moet onderhouden worden conform de voorschriften van de producent/leverancier.

De beheerder van het wagenpark is verantwoordelijk voor de uitvoer van het Autobeleid. Hierbij is vooral het maximaal uit te stoten CO₂ per kilometer van belang. Momenteel is er een transitie bezig van NEDC naar WLTP. De WLTP is/wordt de norm. De auto's worden onderhouden conform de voorschriften van de producent/leverancier. Daarnaast maakt de beheerder afspraken met de leverancier van autobanden om naast de veiligste ook de energiezuinigste autobanden te monteren.

De afdeling ICT zal bij hun inkoop een laag energiegebruik meenemen in hun overweging tot aankoop. De standby stand is hierin ook een aandachtspunt.

2.3.6 Energieverbruik

Twee keer per jaar (elke 6 maanden) brengt **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** haar energieverbruik in beeld. De uitvoering van deze inventarisatie vindt plaats conform ISO-14064-1, het GHG-protocol voor scope 1 en 2 en de eventuele vereisten vanuit de CO₂-Prestatieladder. Tevens wordt er beoordeeld of de organisatorische grens nog actueel is.

De KAM-manager is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de inventarisatie, geassisteerd door de administratie. Voor de inventarisatie wordt er gebruik gemaakt van een datasheet, waarin de conversiefactoren zijn opgenomen. Nadat de inventarisatie voor de betreffende periode heeft plaatsgevonden, voert de externe adviseur een kwaliteitscontrole uit op de data. Hij beoordeelt of de organisatiegrenzen juist zijn, de gegevens onder de juiste scope zijn verwerkt en of de juiste conversiefactoren zijn gehanteerd.

2.3.7 Energie reductiekansen

Iedereen binnen de organisatie kan ideeën voor energie/CO₂-reductie aandragen via de e-mail en/of informeel overleg. Daarnaast worden er periodiek toolbox meetings gehouden met CO₂ en de reductie van de uitstoot als onderwerp. Deze energie/CO₂-reductie kansen worden besproken in het CO₂-overleg en daar gewogen op effectiviteit. Indien blijkt dat zij mogelijk effectief zijn, worden zij toegevoegd aan het energie audit verslag.

2.3.8 Monitoren en beoordelen

Twee keer per jaar wordt de voortgang van de reductiedoelstelling en de afgeleide maatregelen en het jaarplan gemonitord door de projectleider. De projectleider rapporteert de resultaten aan de deelnemers van het projectteam. Jaarlijks wordt er een samenvatting van de resultaten weergegeven in een Managementoverzicht. Dit overzicht omvat minimaal:

- ✓ Een overzicht van het energieverbruik en de CO₂-emissies per scope
- ✓ Een vergelijking van het energieverbruik ten opzichte van het referentiejaar
- ✓ Een analyse van opvallende toe- en afnames van het verbruik en/of CO₂-emissie
- ✓ De voortgang van en de prognose voor het behalen van de reductiedoelstelling en eventuele aanbevelingen voor preventieve of corrigerende maatregelen
- ✓ De status van eerdere preventieve of corrigerende maatregelen
- ✓ Algemene ontwikkelingen

Op basis van deze rapportage beslist de directie of bijsturing van de doelstellingen en/of aanpassing van het jaarplan noodzakelijk is.

2.4. TVB Matrix

	TAAK- VERANTWOORDELIJKHEID- BEVOEGDHEID	FREQUENTIE	ADMINISTRATIE	KAM COÖRDINATOR	REALISATIE (ZIE PAR 2.3.5)	WEBBEHEERDER	EXTERNE ADVISEURS	DIRECTIE/MT
INZICHT								
Verzamelen gegevens emissie inventaris	t	halfjaarlijks	X	X				
Collegiale toets op emissie inventaris	t	halfjaarlijks		X			X	
Accorderen van emissie inventaris	b	jaarlijks		X			X	
Opstellen emissie inventaris rapport	t	jaarlijks		X			X	
Evaluatie op inzicht: energiebeoordeling	t+v	jaarlijks		X			X	
REDUCTIE								
Uitvoeren onderzoek naar energiereductie	t+v	halfjaarlijks		X			X	
Bepalen CO ₂ -reductiemaatregelen	t	halfjaarlijks		X				X
Bepalen CO ₂ -reductiedoelstellingen	t	jaarlijks		X				
Accorderen van doelstellingen	b	jaarlijks						X
Realiseren CO ₂ -reductiedoelstellingen	v	continu		X	X			
Monitoring & evaluatie voortgang CO ₂ -reductie	t+v	halfjaarlijks		X			X	X
COMMUNICATIE								
Aanleveren informatie nieuwsberichten	t	halfjaarlijks		X			X	
Actualiseren website	t+b	halfjaarlijks				X		
Actualiseren pagina SKAO-website	t+b	jaarlijks	X	X				
Bijhouden interne communicatie	t+b	halfjaarlijks		X			X	
Goedkeuren van interne communicatie	b	halfjaarlijks						X
Goedkeuren van externe communicatie	b	halfjaarlijks						X
PARTICIPATIE								
Inventarisatie mogelijk relevante initiatieven	t	halfjaarlijks		X				
Besluit deelname initiatieven	b	jaarlijks						X
Deelname aan sectorinitiatieven	v	continu		X				
OVERIG								
Eindredactie CO ₂ -dossier	v	continu		X			X	
Voldoen aan eisen CO ₂ -Prestatieladder	v	continu		X			X	X
Uitvoeren Interne Audit CO ₂ -reductiesysteem	t	halfjaarlijks					X	
Rapporteren aan management	b	halfjaarlijks		X				
Besluitvorming over CO ₂ -reductiebeleid	v	halfjaarlijks		X				X

Tabel 3: TVB-Matrix **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

2.5. Borging van het kwaliteits- en energiemangement actieplan

K_Dekker bouw en infra B.V. werkt conform ISO 9001 en ISO 14001 en de veiligheidsladder en is daarnaast VCA** gecertificeerd. K_Dekker bouw en infra is met zowel deze systemen als met de CO₂-prestatieladder al meerdere jaren bekend. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de KAM-coördinator. Het kwaliteits- en energiemangement actieplan staan naast deze overige managementsysteem. Beide onderdelen worden hierdoor meegenomen in het systeem van interne en externe audits en de jaarlijkse directiebeoordeling. Waar mogelijk worden overlappende zaken met elkaar geïntegreerd of wordt onderling verwezen in de documenten

2.5.1. Interne audits

Jaarlijks wordt er een interne audit uitgevoerd. Deze audits zijn gericht op het toetsen van de effectieve en doelmatige implementatie van het energiebeleid. Daarnaast heeft het als doel om de kwaliteit van de CO₂-footprint te verhogen en een betrouwbaar beeld te krijgen van de voortgang van de reductiedoelstellingen van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** De interne audit richt zich op de manier waarop de gegevens zijn verzameld en verwerkt. De interne auditor stelt een audit rapport op met daarin de bevindingen van de interne audit. Er wordt verhoogde aandacht besteed aan de volgende zaken:

- ✓ Kan de CO₂-emissie inventarisatie worden geverifieerd met tenminste een beperkte mate van zekerheid
- ✓ Voldoet de inventarisatie aan de eisen gesteld in ISO14064-1
- ✓ Zijn de juiste gegevens gebruikt bij het opstellen van de CO₂-footprint (steekproefsgewijs facturen en verbruik gegevens met elkaar vergelijken)
- ✓ Aan welk niveau van de CO₂-Prestatieladder wordt er voldaan

Aanbevelingen uit de audits worden meegenomen in het jaarplan en het managementoverzicht ter verbetering van het systeem.

2.5.2. Externe audits

Jaarlijks wordt door een externe auditor onderzocht of de organisatie voldoet aan de eisen van de CO₂-prestatieladder voor het niveau waarvoor **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** is gecertificeerd. Hiervoor is een contract afgesloten.

2.5.3. Directiebeoordeling

Jaarlijks vindt er een beoordeling plaats door de directie van het CO₂-managementsysteem op geschiktheid, accuraatheid en doelmatigheid. Op basis hiervan wordt een rapportage gemaakt, dat dienstdoet als kwaliteitsregistratie. De output van de management review is een jaarplan met daarin vermelde doelstellingen en/of verbeteringen voor het nieuwe jaar.

2.5.4. Feedback

Aan de hand van de input uit de vorige fases en het evaluatierapport van de management review kunnen doelstellingen, indien noodzakelijk worden bijgesteld en kunnen er vervolgacties worden uitgezet om de verbeteringen te realiseren. Dit is nodig om continue verbetering van het CO₂-managementsysteem te bevorderen. De terugkoppeling van de uitkomsten wordt zowel mondeling als schriftelijk naar betrokkenen verzorgd. Zij dragen zorg voor het nemen van corrigerende/preventieve maatregelen binnen hun eigen organisatieonderdeel.

3 | Stuurcyclus

Het CO₂-beleid kent cycli van een half jaar, waarin de volgende zaken geïnventariseerd worden:

- ✓ De gegevens voor de CO₂-footprint verzameld worden;
- ✓ Beoordeeld wordt of de emissiefactoren nog actueel zijn;
- ✓ Er significante veranderingen in de organisatie zijn welke een impact op de footprint kunnen hebben;
- ✓ Beoordeeld wordt of herberekening van emissies van voorgaande jaren vanwege deze veranderingen nodig is;
- ✓ De voortgang van de CO₂-reductie en behalen van de doelstelling bepaald wordt.

Vervolgens wordt beoordeeld of sturing op de doelstelling en maatregelen nodig is, in de vorm van het aanscherpen van de doelstelling wanneer deze (te) eenvoudig behaald wordt, of in de vorm van het nemen van extra maatregelen wanneer bepaalde maatregelen niet mogelijk bleken te zijn en de doelstelling niet gehaald dreigt te worden. Hierover wordt vervolgens intern en extern gecommuniceerd. Daarnaast wordt de nuttige toepassing van het sector- of keteninitiatief in de afgelopen periode geëvalueerd. Hieronder is een zogenoemde PDCA-cyclus weergegeven, waarin de verschillende fasen van het CO₂-reductiebeleid zijn weergegeven.

Figuur 1: PDCA-cyclus

4 | Communicatieplan

In dit deel van het document wordt aangegeven op welke momenten er wordt gecommuniceerd over het CO₂-reductiesysteem van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**. Naast de projectleider is de afdeling Communicatie betrokken bij de in- en externe communicatie.

4.1 Interne belanghebbenden

Hieronder wordt weergegeven wie de belangrijkste stakeholders binnen de organisatie zijn, op welke wijze er wordt gecommuniceerd met deze doelgroep en wat het doel is van de communicatiemomenten.

INTERNE STAKEHOLDERS	COMMUNICATIEMIDDELEN	DOEL
Medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> • Intranet • Projectinformatiefolders • Nieuwsbrief • Werkoverleggen en presentatie(s) 	Informereren over de wijze waarop de organisatie omgaat met het reduceren van CO ₂ . Bewustwording creëren en motiveren tot actieve deelname.
Management Team (MT)	<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie(s) • Intranet 	Afstemming over de te nemen maatregelen en CO ₂ -doelstelling.

Tabel 4: Interne belanghebbenden in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**1

Het algemene doel van interne communicatie is om bewustwording in alle lagen van de organisatie te creëren. Alle medewerkers kunnen namelijk bijdragen als het gaat om CO₂-reductie. Het MT wordt betrokken bij de besluitvorming over de te nemen reductiemaatregelen, de voortgang van de CO₂-reductie en overige hoofdzaken van het CO₂-reductiebeleid.

In het communicatieplan, zie paragraaf 4.4, wordt weergegeven op welke momenten er nieuwsberichten worden verstuurd naar de stakeholders.

4.1.1 Communicatieplan intern

BOODSCHAP	VERANTWOORDELIJKE EN UITVOERDER	MIDDELEN	FREQUENTIE	PLANNING	DOELSTELLING
CO₂-footprint	KAM-coördinator	Intranet, Nieuwsbrief, Bouwbericht/ Bouwpraat, toolbox	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bekendheid van de CO ₂ -footprint intern vergroten.
CO₂-reductiedoelstellingen en maatregelen	KAM-coördinator	Intranet, Nieuwsbrief, toolbox	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bekendheid van de doelstelling en maatregelen intern vergroten.
Voortgang CO₂-reductie scope 1 en 2	KAM-coördinator	Intranet, Nieuwsbrief, toolbox	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bewustwording creëren bij de medewerkers.
Voortgang CO₂-reductie scope 3 en ketenanalyse	KAM-coördinator	Intranet, Nieuwsbrief, toolbox	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bewustwording creëren bij de medewerkers.
Beleid, CO₂-reductietips, huidig energiegebruik en trends	KAM-coördinator	Intranet, Nieuwsbrief, toolbox	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Betrokkenheid medewerkers stimuleren en aanzetten tot CO ₂ reductie.

Tabel 5: Communicatieplan **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** voor interne belanghebbenden

4.2 Externe belanghebbenden

Hieronder worden de externe stakeholders benoemd. Dit zijn partijen die belang hebben bij reductie van CO₂ en energie binnen de organisatie. Tevens zijn het potentiële partners om mee samen te werken aan CO₂-reductie.

EXTERNE STAKEHOLDERS	COMMUNICATIEMIDDELEN	DOEL
Relaties	<ul style="list-style-type: none"> Website, Bouwbericht 	Informeren over hoe de organisatie met CO ₂ reductie omgaat.
Opdrachtgevers	<ul style="list-style-type: none"> Website, Bouwbericht 	Betrekken bij CO ₂ reductie, mogelijkheid tot samenwerking zoeken.
Omwonenden	<ul style="list-style-type: none"> Website 	Informeren over hoe de organisatie met CO ₂ reductie omgaat.
Bouwcombinatiepartners	<ul style="list-style-type: none"> Website, Bouwbericht 	Betrekken bij CO ₂ reductie, mogelijkheid tot samenwerking zoeken.
Leveranciers	<ul style="list-style-type: none"> Website, Bouwbericht 	Betrekken bij CO ₂ reductie.
Onderaannemers	<ul style="list-style-type: none"> Website, Bouwbericht 	Betrekken bij CO ₂ reductie
Onderaannemers projecten met gunningvoordeel	<ul style="list-style-type: none"> Website, Bouwbericht 	Betrekken bij CO ₂ reductie, mogelijkheid tot samenwerking zoeken.
Controlerende instanties	<ul style="list-style-type: none"> Website 	Informeren over hoe de organisatie met CO ₂ reductie omgaat.

Tabel 6: Externe belanghebbenden in **Fout!** Verwijzingsbron niet gevonden.1

4.2.1 Communicatieplan extern

BOODSCHAP	VERANTWOORDELIJKE EN UITVOERDER	MIDDELEN	FREQUENTIE	PLANNING	DOELSTELLING
CO₂-footprint	KAM-coördinator	Website, Bouwbericht	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bekendheid van de CO ₂ footprint intern en extern vergroten.
CO₂-reductiedoelstellingen en maatregelen	KAM-coördinator	Website, Bouwbericht	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bekendheid van de doelstelling en maatregelen onder externe partijen vergroten.
Voortgang CO₂-reductie scope 1 en 2	KAM-coördinator	Website, Bouwbericht	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bewustwording creëren bij externe partijen.
Voortgang CO₂-reductie scope 3 en ketenanalyse	KAM-coördinator	Website, Bouwbericht	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Bewustwording creëren bij externe partijen.
CO₂-reductietips, huidig energiegebruik en trends	KAM-coördinator	Website, Bouwbericht	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Betrokkenheid externe belanghebbenden stimuleren.
Website updaten	KAM-coördinator, communicatie	Website	Halfjaarlijks	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.	Betrokkenheid externe belanghebbenden stimuleren.
Publicatieplicht SKAO	KAM-coördinator	Website SKAO	Jaarlijks	Q2	Publiceren van documentatie behorende bij eis 3.D.1 en jaarlijks updaten maatregelenlijst

Tabel 7: Communicatieplan **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** voor externe belanghebbenden

4.3 Projecten met gunningvoordeel

Communicatie over het CO₂-beleid van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** betreft niet alleen het beleid van de organisatie als geheel, maar ook het beleid ten aanzien van projecten die aangenomen zijn met gunningvoordeel. Bij deze projecten zal specifiek gecommuniceerd worden over de CO₂-uitstoot van het project als ook over de doelstelling en de voortgang in CO₂-reductie. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren via de algemene communicatieberichten van de organisatie. Waar nodig wordt dit aangevuld met communicatie via het werkoverleg van het project en de projectinformatiefolders.

4.3.1 De projecten

Op dit moment voert **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** meerdere projecten met gunningvoordeel uit; de lijst met projecten is terug te vinden in alinea 2.2 van het CO₂ Reductieplan.

Externe belanghebbenden voor dit project zijn opgenomen in de tabel met externe belanghebbenden van de organisatie. Interne belanghebbenden zijn de medewerkers van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en de projectleiding. Project specifieke externe belanghebbenden worden in de projectdossiers vastgelegd.

4.4 Website

Op de website van **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** is een pagina ingericht over het CO₂-reductiebeleid van de organisatie. Op deze pagina wordt de nodige informatie over het CO₂-beleid weergegeven en zijn de laatste versies van de documenten terug te vinden.

4.4.1 Tekstuele informatie

Op de CO₂-Prestatieladder pagina op de website bevindt zich te allen tijde up-to-date informatie over:

- ✓ Het CO₂-reductiebeleid;
- ✓ De CO₂-footprint;
- ✓ De CO₂-reductiedoelstellingen (en de voortgang hiervan);
- ✓ De CO₂-reductiesubdoelstellingen (en de voortgang hiervan);
- ✓ De CO₂-reductiemaatregelen (en de voortgang hiervan);
- ✓ Acties en initiatieven waarvan de organisatie deelnemer of oprichter is;
- ✓ Een verwijzing naar de webpagina op de website van de SKAO;

De voortgang zal beschreven worden middels het publiceren van de halfjaarlijkse communicatieberichten. Om daadwerkelijk transparant te kunnen zijn over deze voortgang, zullen de communicatieberichten minimaal twee jaar op de website zichtbaar blijven. Tevens bevinden zich op deze pagina te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten (te downloaden als PDF).

- ✓ Communicatieberichten
- ✓ CO₂-beleidsdocument
- ✓ Certificaat CO₂-Prestatieladder

4.4.2 Website SKAO

Op de website van de SKAO bevinden zich te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten:

- ✓ Actieve deelname initiatieven (eis 3.D.1)
- ✓ Ingevulde maatregelenlijst
- ✓ Ingevulde lijst van projecten met gunningvoordeel
- ✓ Ketenanalyse (eis 4.A.1)
- ✓ Meest materiële scope 3 emissies (eis 4.A.1_2)

Op de website van de SKAO dient elk document een PDF te zijn met vermelding van een versienummer, een handtekening van de autoriserende verantwoordelijke manager en de autorisatiedatum.

5 | Participatie sector- en keteninitiatieven

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om deelname aan een sector- of keteninitiatief. De organisatie dient zich daarbij op de hoogte te stellen van de initiatieven die binnen de branche spelen.

5.1 Inventarisatie sector- en keteninitiatieven

Om te bekijken welke sector- en keteninitiatieven relevant zouden kunnen zijn voor **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** is de website van de SKAO geraadpleegd (https://www.skao.nl/initiatieven_programma). Hier is een compleet overzicht van alle initiatieven en reductieprogramma's te vinden. Eventuele geschikte initiatieven zijn besproken met de projectleider en met het management. Aangezien **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** aan meerdere initiatieven deelneemt is dit alleen ter inspiratie geraadpleegd.

Jaarlijks wordt er door de projectleider en het management geëvalueerd of deelname aan de initiatieven nog steeds als relevant en actueel wordt gezien en/of dat er eventuele andere geschikte initiatieven van toepassing kunnen zijn.

5.2 Actieve deelname

De gedachte achter deelname aan een initiatief is dat door interactie met andere bedrijven en overheden informatie kan worden uitgewisseld en in samenwerking nieuwe ideeën en ontwikkelingen op het gebied van CO₂-reductie tot stand kunnen komen. Vanuit dit doel vraagt de norm van de SKAO om een actieve deelname, middels bijvoorbeeld werkgroepen. Verslagen van bijeenkomsten en van overlegmomenten en presentaties van de organisatie in de werkgroep kunnen tegenover de auditor dienen als bewijs van actieve deelname.

Mocht een initiatief waaraan wordt deelgenomen op zeker moment niet meer relevant zijn voor de organisatie (wanneer gedurende een half jaar of langer geen voortgang in het initiatief of actieve deelname aangetoond kan worden) en de deelname wordt beëindigd, dan kan de inventarisatie van de initiatieven dienen als bron voor het kiezen van deelname aan een ander initiatief.

5.3 Lopende initiatieven

Door K_Dekker bouw en infra B.V. wordt deelgenomen aan het initiatief van SKAO als deelnemer, namens MKB Infra, van het Centraal College van Deskundige (CCvD) van de CO₂-Prestatieladder. Daarnaast neemt KD actief deel in het onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam naar elektrificeren van de stadlogistiek genaamd 'Gas op elektrisch'. Ook is KD aangesloten bij de Duurzame Leverancier.

Onderstaand treft u een overzicht van het jaarlijks budget voor deelname aan de initiatieven aan. Om deze deelname te bewijzen worden de volgende documenten bewaard:

- ✓ Deelnemerslijst
- ✓ Verslagen bijeenkomsten

Hieronder wordt de begroting beschreven voor het jaar **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**:

INITIATIEF	TYPE BIJDRAGE	JAARLIJKS BEDRAG	BEWIJSLAST
CCvD, De Duurzame Leverancier en Gas op Elektrisch	Lidmaatschap en inzet personeel	€ 3.000,-	facturen
TOTALE KOSTEN		€ 3.000,-	

Tabel 8: Begroting **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** voor sector- en keteninitiatieven

Bovenstaande deelnames worden jaarlijks geëvalueerd en besproken in de directiebeoordeling. Tevens wordt hierbij het jaarlijkse budget geaccordeerd.

Disclaimer & Colofon

Uitsluiting van juridische aansprakelijkheid

Hoewel de informatie in dit rapport afkomstig is van betrouwbare bronnen en exceptionele zorgvuldigheid is betracht tijdens het samenstellen van deze rapportage kunnen De Duurzame Adviseurs geen juridische aansprakelijkheid aanvaarden voor fouten, onnauwkeurigheden, ongeacht de oorzaak daarvan en voor schade als gevolg daarvan. De borging en uitvoering van de opgestelde beoogde doelen en maatregelen aanwezig in dit rapport liggen bij de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever. Voor het niet behalen van doelen en/of het onjuist aanleveren van data door de opdrachtgever, kunnen De Duurzame Adviseurs niet aansprakelijk worden gesteld.

In geen enkel geval zijn De Duurzame Adviseurs, haar eigenaren en/of medewerkers aansprakelijk ten aanzien van indirecte, immateriële of gevolgschade met inbegrip van gedeerde winst of inkomsten en verlies van contracten of orders.

Bescherming intellectueel eigendom

Het auteursrecht op dit document berust bij De Duurzame Adviseurs of bij derden welke bij toestemming deze documentatie beschikbaar hebben gesteld aan **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..**

Vermenigvuldiging in wat voor vorm dan ook is alleen toegestaan door voorafgaande toestemming door De Duurzame Adviseurs.

Ondertekening

Auteur(s):	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden., De Duurzame Adviseurs
Kenmerk:	CO ₂ -MANAGEMENTPLAN N5 Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.1
Datum:	10-2-2021
Versie:	1.2
Verantwoordelijke manager:	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.

Handtekening autoriserende manager:

** een getekend exemplaar is op kantoor ter inzage beschikbaar.*